

doc. Ing. Eduard Baumöhl, PhD.

Obchodná fakulta EU v Bratislave

Dolnozemska cesta 1

852 35 Bratislava

OPONENTSKÝ POSUDOK

na habilitačnú prácu

Habilitant:

Ing. Matúš Kubák, PhD.

Téma habilitačnej práce:

Analytický pohľad na rozhodovanie sa ekonomického agenta v podmienkach neúplnej informácie s využitím experimentálnej ekonómie

V zmysle listu predsedu Vedeckej rady FM UNIPO zo dňa 20. 8. 2020 predkladám nasledovné hodnotenie habilitačnej práce.

1. Cieľ práce a jeho naplnenie – aktuálnosť problematiky

Hlavným cieľom habilitačnej práce je analýza behaviorálnych odchýlok ekonomických agentov od ekvilií predikovaných ekonomickou teóriou s akcentom na rodové rozdiely a rozdiely medzi individuálnym a skupinovým rozhodovaním. V prvej kapitole sú charakterizované jednotlivé odchýlky od racionality (či už kognitívne alebo emočné). Táto kapitola predstavuje primeraný teoretický vstup do problematiky behaviorálnej a experimentálnej ekonómie. Hlavný cieľ práce je následne naplnený v kapitolách 2 až 6, v rámci ktorých habilitant prezentuje sériu experimentov. Aplikované ekonomické experimenty umožnili merať vzťah účastníkov experimentu k riziku, určiť ich časové preferencie, mieru altruizmu, resp. sebecka, averzie k nespravodlivosti a ochoty podmienene kooperovať. Je možné konštatovať, že stanovený hlavný cieľ práce bol splnený.

2. Vhodnosť použitých metód, metodológia

Vzhľadom na predmet skúmania a zameranie habilitačnej práce, hlavnou použitou metódou je riadený ekonomický experiment. Na vyhodnotenie výsledkov experimentov sú použité štandardné nástroje deskriptívnej a induktívnej štatistiky. Po metodologickej stránke je habilitačná práca spracovaná dostatočne kvalitne, bolo by možné sa pri niektorých čiastkových analýzach zamerať aj na iné metódy, prípade zvoliť inú (detailnejšiu) formu prezentácie výsledkov, ale to všetko je len predmetom na ďalšiu diskusiu.

3. Zhodnotenie poznatkovej bázy

Habilitation v práci jasne preukázal, že disponuje širokou teoretickou bázou poznatkov. Okrem prvej kapitoly, ktorá predstavuje vydarený exkurz do histórie behaviorálnej ekonómie, každý realizovaný experiment je vhodne doplnený aj empirickými výskumami z minulosti. Tým je jednak preukázaná dobrá poznatková báza, zároveň je tiež možné dosiahnuté výsledky porovnať s inými prácami v danom odbore.

4. Prínos habilitačnej práce – výsledky

Predloženú habilitačnú prácu je možné vnímať ako veľmi prínosnú, rozširujúcu existujúce poznatky, a to najmä v podmienkach SR. Behaviorálna ekonómia sa v zahraničí už dlhšie teší veľkej pozornosti, u nás je však využívaná len v obmedzenom rozsahu. Už v roku 2008 sa na Slovensku snažili o popularizáciu tohto, zrejme najpopulárnejšieho ekonomického vedného odboru vo svete posledných dvoch desaťročí, Virtual Scientific Laboratories, organizovaním série prednášok a workshopov v spolupráci s Ekonomickou univerzitou v Bratislave. Napriek tomu, až tento rok vzniklo experimentálne laboratórium na EUBA. Ústav verejnej politiky na UK sa taktiež dlhodobejšie zameriava na aplikáciu behaviorálnej ekonómie, najmä v podobe tzv. „postrčenia“. Cena Švédskej ríšskej banky za ekonomické vedy na pamiatku Alfreda Nobela bola v roku 2017 udelená Richardovi Thalerovi (tzv. Nobelova cena za ekonómiu), čo je taktiež dôkazom, že behaviorálna ekonómia je stále mimoriadne obľúbená a nachádza svoje miesto v praktických aplikáciách širokého záberu, od marketingu až po verejné politiky.

Za najzaujímavejšie vnímam kapitoly 7 a 8, ktoré prinášajú dva experimenty zamerané na tendenciu ekonomických agentov ku korupčnému správaniu. Kapitola 8 bola aj publikovaná v kvalitnom zahraničnom časopise Journal of Behavioral and Experimental Economics.

5. Formálne náležitosti práce a úprava

Habilitačná práca je po formálnej stránke spracovaná kvalitne, obsahuje len minimálne množstvo preklepov a gramatických chýb, čo pri rozsiahlejšom texte je pochopiteľné. Mierne rušivo pôsobí opakujúci sa text, čo je však výraznejším problémom len v prvej kapitole. Výsledky experimentov sú vždy prezentované v prehľadných tabuľkách a grafoch, čo do veľkej miery uľahčuje čitateľnosť jednotlivých kapitol. Jediné čo mne osobne prekáža je využívanie anglických výrazov v tabuľkách a grafoch, pričom poznáme slovenské ekvivalenty (vo väčšine tabuliek sa vyskytuje mix slovenských a anglických výrazov, raz sa uvádza „p-hodnota“, v inej tabuľke zas „sig.“). V tomto kontexte, zoznam skratiek uvádza S.E. ako standard error – smerodajnú odchýlku, v niektorých tabuľkách sa uvádza ako Std. Error. Každopádne, standard error a standard deviation nie je to isté.

6. Otázky a námety do rozpravy

Otázka č. 1.:

Na s. 36 sa uvádza „Odmeny účastníkom experimentu boli vyplatené buď pár minút po ukončení experimentu, nasledujúci deň po experimente, alebo v závislosti od ich časových preferencií 6, resp. 9 mesiacov po ukončení experimentu.“ Je známe, aké časové preferencie viedli účastníkov k tak výrazným rozdielom? Keďže sa bavíme o sume v priemere 14 EUR, daňové dôvody to zrejme nebudú.

Otázka č. 2.: Pod „modelovaním postupom od všeobecného ku konkrétnemu“ sa myslí tzv. step-wise regression? Tento postup by bolo vhodné vysvetliť o niečo bližšie, keďže aj lineárna kombinácia dvoch premenných môže byť významná.

Otázka č. 3: Je nejaký konkrétny dôvod na neuvádzanie peňažných súm v hracích kartách? Prečo len grafické vyobrazenie bankoviek a mincí?

Otázka č. 4: Účastníci experimentu nie sú pri každom experimente uvedení vždy úplne detailne – napr. či to boli vždy študenti a či vždy z rovnakých fakúlt. Prečo nebola v každom experimente príslušnosť študentov ku konkrétnej fakulte zahrnutá do modelu ako kontrolná premenná?

Otázka č. 5: Bolo by možno vhodné zosumarizovať jednotlivé experimenty do jednej tabuľky, tak z pohľadu výskumnej vzorky, ako aj zamerania a dosiahnutých výsledkov. Čo mi v práci chýba je sumarizácia teoretických a praktických prínosov habilitačnej práce – v rámci diskusie by habilitant mohol načrtnúť aspoň niekoľko praktických prínosov, či už pre podnikovú prax alebo tvorcov politik.

7. Záverečné hodnotenie

Predložená habilitačná práca zodpovedá požiadavkám kladeným na habilitačné práce a preto prácu odporúčam k obhajobe. Po úspešnom obhájení habilitačnej práce

navrhujem

udelieť Ing. Matúšovi Kubákovi, PhD. vedecko-pedagogický titul

docent (v skratke „doc.“)

v študijnom odbore 3.3.15 Manažment.

V Košiciach 5. októbra 2020

.....
doc. Ing. Eduard Baumöhl, PhD.
oponent